ГАЗЕТА
„ЮЛДУЗЪ“
Цѣна 4 руб. на годъ
Редакція и Контора:
Казань, номера „Болгаръ“ № 19-й.
АДРЕСЪ:
Казань, редакція „ЮЛДУЗЪ“
Russie, Kazan, redaction
„julduz“.
Плата за объявленія:
(25) и (15) коп.
Телефонъ № 748

یولدز

آلتنچی سنه

« یولدز »
یکشنبه، سهشنبه و پنجشنبه کونلرنده هفته‌ده اوچ مرتبه نشر ایدلور، ملی جریدهٔ ترکیه‌در.
بهاسی: بر سنه اوچون دورت صوم، آلتی آی اوچون ایکی صوم، اوچ آی اوچون بر صوم ۲۰ تیینندر.
آدریس آلماشدرو ۲۸ تیین.
اداره‌سی پچه‌ن بازارنده « بلغار » مسافرخانه‌سنده ۱۹ نچی نومرده‌در.

ایلیکتر و تیاتر «سۆیت» مسکاوسکی اورامده، اشچیغلوف یورطنده
مای ۱۲ ندن ۱۶ ینه قدر پنجشنبه، جمعه، شنبه هم یکشنبه کونلرده ٤ آندیلینه و ٥ کارتیناده اوشبو رسملر کورسه‌تله‌چکدر:
۱) لیوچیه‌دی-له‌میرمور (دراما) ۲) کریزوت‌نڭ قروچ زاۋودی (طبیعتدن کورنش) ۳) قتقلاودن قورقوچی افندی (غایت کولکی) ٤) شیرلوك خولمص (دراما) ٥) قورقاق برازیلیه کشی‌سی (کولکی).
آنتراکت وقتلرنده هم سیانس وقتنده پیش کشیدن مرکب استروتنی آرکیستر هر تورلی مسلمان کویلری اوینایاچقدر. مسلمان قردشلرمزگه کیچ بوروا وکفایسز بولغان سیبلی تیاتر هر کون ساعت ایکی‌دن آچق بولور.
کارتینه‌لر دوشنبه وپنجشنبه کونلرده آلماشنادر.

ترتیب جدید صرف ترکی
مشهور خان کیرمان معلملرندن حسن کبوتری افندی اثریدر. مؤلفنڭ اون بیش یل‌لق تجربه‌سی صوڭنده بیتللگی بلگناچ کنه نشرینه قرار بیرلمشدر. بهاسی فقط ۱۲ تیین. پوچته بله‌ن ١٤ تیین.
ایدل وقاما نهرلرنده یولداش
ایدل وایدل بوینده‌غی شهرلرنڭ مفصل تاریخنی حاویدر. رسملی اولوب بهاسی ٤۰ تیین. پوچته بله‌ن ٤٦ تیین.
آدریس: Казань, „Юлъ.“

صباح کتبخانه‌سنده
جایگی استراحت وقتنده اوقور اوچون فائده‌لی اثرلر:

سیاحت الکبری	۲ صوم	مطبعه‌چیلك تاریخی	٤۰ تیین
مستفاد الاخبار	۲۵ تیین	تاریخ صحیفه‌لری I	۷ ,,
ملوراءالنهرده سیاحت	۳۰ ,,	,, ,, II	۷ ,,
قزان تاریخی ع. احرف	٤٥ ,,	,, ,, III	۱۰ ,,
,, ,, ن. خلفین	۱۰ ,,	هر کمگه کیره‌ك I	۱٥ ,,
بلغار خرابه‌لری	۱۲ ,,	,, ,, II	۱۲ ,,
تاریخ بلغار	۱۲ ,,	خانمله‌ره هدیه	۲۰ ,,
مدنیت تاریخی	۱۲ ,,	خلق ادبیاتی ع. توقایف	۱٥ ,,

آدریس: Казань „Сабахъ“

سنوی امتحانغه مخصوص هر تورلی
شهادتنامه
تحسین، آفرین، امتیاز ورقه‌لری‌نڭ ایڭ مکمل‌لری اورنبورغ‌ده هم اوفاده کریموف، حسینوف وشرکاسی‌نڭ کتاب مغازینلرنده صاتله هم پوچته ایله یبه‌رله‌در.
آدریس: Оренбургъ و Уфа Т-ву Каримовъ Хусаиновъ и К о.

معارف کتبخانه‌سی
جمع الوسائل فی شرح الشمائل « ترمذی » ۲ صوم
شفاء شریف « ۱
شفاء شریف ترجمه‌سی « ۳ « ٥۰ تیین
شمائل الشریف «ترمذی» « ۲٥
سیر النبی استانبول باصمه‌سی « ۱ « ۷٥
البردة المبارکه « ۲۰
آدریس: Казань „Маарифъ“

Контора вновь назначеннаго Нотаріуса г. Казани
П. Э. Михаловскаго
قزان شهرینڭ یاڭی تعیین ایتلگان ناتاریوسی پ. ا. میخالووسکی‌نڭ کانتوراسی ۱۹۱۱ نچی یل ۲۰ نچی آپریلدن باشلاب آچق. اورنی پ. پرالومنی اورامده صافرونفلر یورطنده (اوّلگی ژوراۋلوفلر یورطی)، ئولگان ناتاریوس ا. ك. میخایلوفسکی‌نڭ کانتوراسی بولغان فاتیرده.

تجارتخانه برادران کریمفلر. قزان، اورنبورغ، اوفا شعبه‌لرنده. رسائل اخوان الصفا: بغداده‌ده علم، معارف و مدنیت‌نڭ قایناديغی وقتده، برجمعیت علمیه طرفندن تألیف ایدلمش، دنیاده نیقدر مشکل مسائل وارسه بارسی آچق ویکل صورتده بیان ایتکان فلسفی وقیمتی یوق بر کتابدر. علم ایله اشتغال ایتکان آدملرڭ کتبخانه‌لرنده بولنمقی لازمدر.
Казань, Оренбургъ, Уфа, Бр. Каримовымъ.

Ал. М. Бурляндъ تش حکیمی
آلیکساندر مار کوڤیچ بورله‌ند
آورولونی هر کون ۹ دن ٤ که قدر قبول ایته. تیخوڤینسکی هم پچه‌ن بازاری اورام‌لری چاتنده برادران کریمفلر یورطنده.

اداره دن:
بو نومیر ایله چیت شهرده‌گی یللق مشتریلرنڭ همه‌سینه «روسستان» یبه‌رلدی.

Отъ редакціи:
При этомъ № всѣмъ годовымъ подписчикамъ разсылается обѣщанное безплатное приложеніе,
„РУСИСТАНЪ“

ترکیه وچورنا گوریه.

ترکیه ایله چورنا گوریه مملکتلرینڭ آراسی بو کونلرده تمام بوزلدی. حتی ایکی آراده صوغشلر باشلانوغه نوبت ییتدی. آلبانیه‌ده کوبدن بیرلی فتنه‌لرنڭ دوام ایتکانلگی گازیته اوقوچیلرغه معلومدر. ترکیه بو حقده چورنا گوریه‌نی عیبلی. چورنا گوریه آلبانلرغه یاردم بیره، ترکیه دن قاچقان آلبانلرنی مملکتینه قبول ایتوب آنلرغه یاردم ایته‌دی.

بو طوغریده ترکیه حکومتی نیچه کره‌لر چورنا گوریه‌غه تنبیهلرده قیلغان ایدی. ایندی حاضر اشلر تمام آخر چیککه کیلوب ییتدی. چورنا گوریه حکومتی یاۋروپا حکومتلرینه مراجعت ایتوب ترکیه‌نڭ هیبله‌وینڭ حقسز ایکانلگن دعوی قیلدی. بو حقده گازیته‌لرده اوشبو خبرلر کورندی. کارول دیپلوماتیه کورپسینڭ استارشینالرینه هم ایتالیه‌نڭ سفیرینه اوشبو تورلی بیاناتده بولندی: چورنا گوریه گرانیتسه‌سینه ترکیه عسکر قویدی. شول سببدن مین زاپاصنی عسکرلردن اون ایکی مڭ کشیگه قورال اوله‌شدردم، لکن آنلرغه موبلیزاتسیه یاصا غانم یوق. اگرده ترکیه حکومتی صلحنی بوزونیتنده بولماسه هم آنڭ عسکر قویودن مقصودی چورنا گوریه‌نی قورقتوده بولماسه مین بو قیلغان تدبیرلرمدن قایتورغه‌ده حاضرمن دیدی. چورنا گوریه‌نڭ خلقی زور خوف هم تلاشده طورالر. ترکیه عسکرینڭ حرکت ایتکانلگندن حتی سیژنه یلغه‌سینڭ بوینده‌غی محکم طاولرنی ترك عسکرلرینڭ اشغال قیلغانلقلرندن‌ده خبرلر بار. اوشبو مناسبت ایله روسیه حکومتی استانبولده‌غی ایلچیسی آرقلی ترکیه حکومتینه اوشبو مفهومده نوتا کوندردی.

«آلبانیه اوکروغلرنده فتنه قوزغالغاچ ترکیه حکومتی بین الملل صلحنی بوزماسقه طرشاچغن روسیه حکومتینه بر نیچه کره‌لر بلدرگان ایدی. حالبوکه صوڭغی کونلرده کیلگان تیلیگراملردن ترکیه حکومتینڭ چورنا گوریه گرانیتسه‌سینه عسکر قویغانلغی آڭلانادر. بواش صلح اوچون خوفلی بر اشدر. چونکه آزغنه بر واقعه‌نڭ ایکی آراده مصادمه‌لر باشلانوغه سبب بولووی احتمالدر. بونڭ نتیجه‌سی یاخشی بولور دیب حاضردن البته بر سوزده ئه‌یتوب بولمی. شوڭا علاوه اوله‌رق روسیه حکومتی اوز طرفندن شونی تقدیم قیلادرکه، چورنا گوریه حکومتینڭ گرانیتسه‌غه عسکر قویووی هم آنڭ عسکری حاضرلکلری فقط اوزینڭ گرانیتسه‌سن صاقلاو هم اوزینڭ مملکتی اچنده‌گی ترتیبلرگه نظارت قیلو اوچون گنه‌در. باب عالی بو نقطهٔ نظرغه شاید التفات ایته‌ر دیب امید ایتله‌در. شول سببدن روسیه حکومتی، عثمانلی حکومتینڭ صلحنی رعایه قیلاچغینه اشانادر. بناً علیه تیز کونده عثمانلی حکومتی اوزینڭ صلحنی بوزارغه نیتی یوق ایکانلگن چورنا گوریه حکومتینه تبلیغ ایتسه کیره‌ك.»

ترکیه وچورنا گوریه اختلافی.

بوندن الك عثمانلی حکومتی قاراطاو حکومتینه بر نیچه مرتبه نوطه یبه‌روب، آلبانیه عاصیلرینه یاردم ایتووینه هم آلبانیه چیگینه طوبلر ایله عسکرلر کیتروینه عدم ممنونیتن اظهار قیلغان ایدی. لکن قاراطاو حکومتی آنڭ پروتیستن اعتبارغه آلمیچه اوّلگی اشنده دوام ایتدی. اوشبو سببدن ترکیه حکومتی‌ده قاراطاو حدودینه بیك کوب عسکر کیترورگه مجبور بولدی. ایکی آراده صوغش باشلانوی احتمال بولغانلقدن، آراغه روسیه کیلوب قاتشدی. بو کونلرده حکومت شاهانه‌نڭ استانبولده‌غی سفیرینه خبر یبه‌روب، عثمانلی حکومتینه اوشبو مفهومده نوطه تقدیم ایته‌رگه قوشقانلغی رسمی صورتده اعلان ایتلدی.

«آلبانیه‌ده چووالولر چقغاندن بیرلی عثمانلی حکومتی صلح عمومیگه ضرر کیترمسکه طرشچاچغن بر نیچه مرتبه حکومت شاهانه‌غه بلدرگان ایدی. ایمدی صوڭغی خبرلردن ترکیه عسکرینڭ کوبره‌ك چورنا گوریه‌غه یاقین ییرلرگه جییلغانلقلری معلوم بولدی. بواشدن صلح عمومی اوچون، بیك ضررلی نتیجه‌لر چغارغه یعنی ایکی آراده کچکنه گنه سبب ایله مصادمه‌لر باشلانورغه ممکن. حکومت شاهانه قاراطاو حکومتینڭ آلبانیه چیگینه عسکر کیتروون حقلی طابا. بوندن ترکیه‌گه سوٴقصد قیلونی آڭلارغه لازم توگل. قاراطاو حکومتی فقط اوز ییرندن ترتیبلرنی صاقلار اوچون، عسکر جییوب قویارغه مجبور بولدی. روسیه حکومتی باب عالی بو فکرگه قوشلو ایله برابر صلح عمومینی بترورگه تله‌مه‌گانلگن هم اوزینڭ دوستلرچه طوراچغن چورنا گوریه‌غه اعلام قیلور، دیب امید ایته. عثمانلی حکومتی شاید قاراطاو حکومتینه قارشی قیلغان قاتی معامله‌لرن بترور اوچون اجتهاد ایتسه کیره‌ك.

حکومت شاهانه اوز طرفندن چورنا گوریه‌غه‌ده صلح عمومیگه ضرر کیتررلك اشلرنی اشله‌مسکه هم ترکیه ایله ایکی آراده چقغان اختلافلرنی اورتالقدن اوزماسقه وطنچلقنی بترمسکه کیڭاش بیره».

ایشته روسیه حکومتینڭ بو خصوصده باب عالیگه یبه‌رگان نوطه‌سینڭ اجمالی شوندن عبارت. اوشبو نوطه چیت مملکت مطبوعاتنده بیك کوب قیل وقاللرگه سبب بولدی. گیرمانیه گازیته‌لری کوتلمه‌گان اوشبو نوطه‌نی اولتیماتومغه حسابلیلر. گیرمانیه‌نڭ بر گازیته‌سی مذکور نوطه‌نی ترکلر اوچون بیك زور کیمچیلك صانی. - «بالکان آتاوندن چووالولر باشلانغاندن بیرلی روسیه‌نڭ هیچ بر نوطه‌سی بوقدر قطعی بولغانی یوق ایدی. ترکلر بو معامله‌نی اونوتماسلر» دی.

«پوست» گازیته‌سی بالکان آتاونده صلح عمومینی بترورگه چورنا گوریه‌نڭ قصد قیلغانلغن وبو طوغریده ترکیه‌ده هیچ بر عیب بولماغانلغن یازا.

باشقه گازیته‌لر روسیه حکومتی مذکور نوطه‌نی یبه‌رگاندن صوڭره ترکیه بله قاراطاو آراسنده صوغش چغو احتمالینڭ بیك قوّتله‌نگانلگن یازالر.

استانبولده طوقتاتلغان «طنین» اورنینه چغارلا طورغان «جنین» گازیته‌سی روسیه نوطه‌سندن بحث ایتکان مقاله‌سنده چورنا گوریه‌نڭ عاصیلرغه آچقدن آچقه یاردم ایتکانلگن وبو حقده ترکلر قولنده قوّتلی دلیللر بارلغن اعلام قیلا. «صباح» جریده‌سی ترکیه وچورنا گوریه اختلافینڭ صوغشقه کیتمه‌یه‌چگن یازا. «اقدام» - ترکیه باشقه حکومتلر کبی صلح عمومینی تلی - دی. «ضیا» گازیته‌سی حاضرگی کونده ترکیه‌نڭ داخلی ترتیبات یاصاو ایله مشغول بولغانلغن یازا. - بونڭ اوچون، قاراطاو حکومتینه خفالانورغه هیچده لازم توگل - دی.

صوڭغی تیلیگراملردن چورنا گوریه‌نڭ ترکیه‌گه خبر یبه‌روب، قاراطاو چیگینه برچاقرم قدر ییرده صوغش قورالی استعمال ایتمه‌ونی اوتنگانلگن هم اول ییرده عاصیلرنڭ قوراللرن آلورغه ترکلرگه یاردم ایته‌چگن اعلام قیلغانلغی آڭلاشلدی.

مسلمان معلملری حاضرله‌و حقنده.

„Въ мірѣ мусульманства“ گازیته‌سندن

حاضرگی کونده حل قیلنووی ایڭ لازم بولغان مسئله عوام مکتبلری اوچون معلم ومعلمه‌لر حاضرله‌و مسئله‌سیدر.

بزده حاضرگی کونده معلم ومعلمه بولاچق کشیلرگه کیله‌چکده تعلیم ایله مشغول بولغان زمانلرنده اشکه یارارلق ایڭ ساده درجه‌گنه بولسه‌ده معلوماتلر بیره آلا طورغان اوقو خانه‌لر یوقدر. معلملرمزده حاضرگی کونده پیدا گوگیکه هم اوقتو اصوللرندن هیچ خبردار بولماغان مدرسه‌لرده فقط علم کلام ومنطق اوقوب چقغان کشیلردن گنه قویلالر. اوزینڭ طوغان تلینڭ صرف ونحولرندن خبردار بولماغان کشیلر اوچون عرب تلن بلونڭ نی فائده‌سی بولسون‌ده، اصول تعلیمدن، اول اصوللرده‌غی الفبالرنڭ حرفلرندن‌ده خبردار بولماغان کشیلر اوچون علم کلام‌نڭ ایڭ دقیق سرلرن بلودن نیندی فائده بولسون؟

معلمه‌لر حاضرله‌و طوغریسنده سوز سویله‌رگه‌ده اورون یوق. معلم ومعلمه‌لر حاضرله‌ونڭ ایڭ چیتن جهتی، مکمل مکتب کتابلرینڭ بولماویدر. ناشرلر هر یل نیچه تورلی کتابلر چغارب طورالر. بونلرنڭ گرچه اسملری تورلیچه بولسه‌ده اصلده برسی آخرندن کوچرلگان نسخه‌لرگنه‌در. نتیجه‌سنده هر معلم ومعلمه اوزلرنچه، اوزلری نیچك یاخشی کوره‌لر شولای اوقتوب کیله‌لر.

دار المعلمین تأسیس ایته‌رگه کوبدن وقت ییتکان شیکللی مکتب کتابلرن اصلاح

ایته‌رگه‌ده بیك لازمدر. بوحقده بعض بر تشبثلرده بولغالادی. اورینبورغ جمعیت خیریه‌سی کوبدن بیرلی دار المعلمین آچارغه اجتهاد قیلوب یوری لکن بو کونگه قدر هیچ بر تورلی موفقیت قازانغانی یوق حاضرگی کونده بزگه یاۋروپادار المعلمینلری درجه‌سنده ایتوب اوقو خانه‌لر آچونی اویلارغه‌ده اورن یوق. بزگه فقط بولسه‌بیك ساده‌پروگرام ایله‌گنه آچو ممکن بولور. بونلر اوقوخانه‌غنه بولمیچی بلکه فنون ایله اشتغال ایته طورغان مؤسسه‌لر بولورغه هم بونلر مکتب کتابلری یاصاو وآنلرنی صایلاوده زور فعالیتلر کورسه‌تورگه تییشلیدر. بو دار المعلمینلر بزنڭ نشر معارف اشلرمزنی ترتیبکه صالو ایله‌گنه قالمایاچق بلکه آنلر معارفنڭ اوزن هلاکتدن صاقلایاچقدر که حاضرگی کونده بزنڭ معارفمزنڭ دوامی خوفلیدر. حکومت مأمورلری معلملردن شهادتنامه‌لر طلب قیلالر. معلملرنڭ قوللرنده آندی شهادتنامه‌لر بولمادقدن مکتبلر یابلا. برطرفدن شهادتنامه بیره طورغان اوقوخانه‌لرمز بولمادقدن، دیگر طرفدن مأمورلر شهادتنامه صوراب تعجیز قیلدقلرندن حاضرگی کونده مکتبلرمزنڭ حالی بیك ناچاردر. شول سببدن حقوقلی دار المعلمینلر وجودکه کیترو، روسیه مسلمانلری اوچون فرض درجه‌سنده‌در.

قرمده روحانیلر.

خلاف شرع اولغانلغی وقتنده عرض ایدلمیچی، ییکاتیرینا پادشاه طرفندن قرمغه بیرلگان امتیازلرنڭ برسی، مسجد خادملغینه، فقط «دوخوۋنی ازۋانیه» دفترینه یازلغان بر صنفقه تخصیص ایتلووی ایدی.

بو امتیاز قرمنڭ درجهٔ علمیه‌سن بیك کوب توبه‌ن توشردی. میشچان یاکه آول کشیسی نی قدر عالم بولسه‌ده، رسما یول بیرلمی؛ «دوخوۋنی» آز بلسه‌ده، صاحب منصب بولا ایدی.

تحصیل علوم فی سبیل الله عملـلردن بولسه‌ده، دنیا حالی اولارق منصب ومأموریت آلو امیدی ایله‌دخی تحصیل وطلب علمه سبب اولدغی معلومدر. شونڭ اوچون میشچان وآول بالالرندن ییتشکان علماغه لایق اولدقلری تقدیرده براورن بیرلووی کوبدن بیرلی تله‌نه طورغان نرسه ایدی.

حتی ۱۹۰۹ نچی یـــل آخرلرنده، «دوخاۋنی ازۋانیه» دن بولماغان هم غیررسمی صورتده مسجد خدمتنده بولغان ملالرنڭ مسئول بولاچقلری حقنده چققان خبرلر، بواشکه نهایت بیرورگه تییشلـدن طاغی‌ده بر مرتبه کورسه‌تکان ایدی. بوحقده دولت دوماسنده مسلمان فراکسیه‌سینه‌ده مراجعت ایتلـگان ایدی. لـکن اشنی فراکسیه‌دن باشلاتمیچی، حکومتنڭ اوزندن اشله‌تو بیگره‌ك‌ده مناسب بولغانلقدن، ۱۹۱۰ نچی یل فیۋرالده، اسماعیل بك غصپرینسکی جنابلری، وکیل اولارق پیتربورغه باروب چیت دینلر اداره‌سینڭ دیریکتوری خاروزین نی کوروب، اشنی حکومتدن اشله‌تو حقنده وعده آلغان ایدی. حاضر پیتربورغ گازیته‌لرنده کورلووینه قاراغانده، بوحقده یاڭا نظام لائحه‌سی مینیسترلر مجلسینه بیرلـگان هم تیزدن دولت دوماسی قاراوینه طابشرلاچقدر.

بو یاڭا نظام ایله‌ده «دوخوۋنی ازۋانیه» لرنڭ امتیازلری بتر لـه‌یه‌چك، بلـکه منصب وملالق هر صنف اهالیسی لایق بولغانلرینه بیرلو قاعدهٔ نظامیه ایتله‌چکدر.

فراقسیه‌مزده بو اشنی دوماده مدافعه ایته‌ر.

زمان اوزگارگان صاین زاکونلرنڭ اوزگارووی بیك طبیعی اش. السکده اوقو فقط دۋره‌نلرگه‌گنه مخصوص بولوب، میشچان وموژیك بالالرینه حرام ایدی. لـکن بو نظاملر زماننڭ اقتضاسی بوینچه همه‌سی اوزگارتلـگانلر

شونڭ اوچون، قرم خلقینڭ ترقیینه مانع بولغان، بو نظامنی ده کوبدن اوزگارتورگه لازم ایدی.

چغاچق یاڭا نظامنڭ ثمره‌سی اولارق، بریلدن بیرلی قرم ادارهٔ شرعیه‌سی صنف فلاننی آیرمیچی، عالم بولغانلرغه منصب ویول بیرمکده‌در. («ت» دن)

طابع و ناشرلر دقتنه.

الی الآن نشر ایدلـگان کتاب ورساله‌لر یلدن یل حروف، ونفیس اشله‌و، وباشقه جهتلردن هر بریدن مکمل واعلی صورتده اشلانمکده بولسه‌لرده، لـکن اکثر روسیه‌ده طبع ایدلـگان کتابلرده بر نقصان بار، شوڭا، هیچ بر طابع وناشر صرف نظر ایتمدی. شونـڭ ایچـون مطبوعات واسطه‌سی ایله بیان ایتوب دیورم، که کتابلرڭ توبی یعنی ایکی صفحه اورتالغی بیك طاربری بریغه یاقین قالدیغندن، طشلانماسدن الك طارتوب طرمالاب اوقوماق ممکن بولسه‌ده، طشلانغاندن صوڭ اوقوماق چیتن اولور، وبعض لرنده اصلا ممکن اولماز. چونکه برنچی صفحه یوللرنڭ آخری ایکنچی صفحه آستینده، ایکنچی صفحه یوللرنڭ اوّلی اوچونچی صفحه آستنده قالسه اوقوماق ممکن اولورمی؟

مطـالعه هـوسلی ذاتلرنڭ هر نیچوك کتاب ورساله بولسه‌ده، اوز فنی ایله طشلاتوب خصوصی کتابخانه‌سینی تزیین ایتمك اخص امالّلریدر. آوروپالی لر شکلـلی مطالعه بعدنده پودلاب صاتمازلر، که بر کره طارتوب طره‌لاب اوقوب بولوب صاتسه‌لر!

مهم مقاله‌لری ایچون فرته وکالیندارلرنیده توبلاتوب طشلاتقان ذاتلرده آز توگل. استانبول، ومصر، کتابلرینده بوراولری مکمل‌در.

ایکی صفحه اورتالقنڭ توبیده بر ویرشوك قدر قویلسه دیب مناسب کورمم.

۱۹۱۱ نچی یلده ۵ نچی مایده

(خوقند) عاشوراعلی محمد ظاهروف.

خارجی خبرلر

روسیه و قتای. سیسیکار گوبیرناطورینڭ عسکریه وزیری اینچانغ‌غه ییبه‌رگان خبرینه قاراغانده بو آراده مکمل صورتده قوراللانغان مانغوللر خونخوزلر ایله برگه قتای عسکرینه هجوم ایتوب یوری باشلاغانلر. گوبیرناطور مانغوللرغـه قورالنڭ روسیه طرفندن بیرلـگانلـگندن شبهه‌له‌نگانلـگن اعلام قیلغان.

اوشبو سببدن قتای حکومتی مانغوللرغه قورالنڭ کم طرفندن بیرلـگانلـگن تیکشرور اوچون، مانغولیه‌غه برکامیسیه ییبه‌رورگه قرار بیرگان.

روسیه‌نڭ عسکریه وزیری صوخوملینف جنابلرینڭ اقصای شرقغه بارووی قتاینڭ جنوب طرفنده طوروپیلرنی بیك زور تشویشکه توشورگان. آنلر وزیر جنابلری سفرندن قایتقاچ، روسیه بله قتای آراسنده صوغش باشلاناچغن سویلی باشلاغانلر. قتایلر آراسنده اوشبو کوزکونده روسیه عسکرینڭ شمالی مانجوریه‌نی ضبط ایته‌چگی حقنده‌ده خبرلر چققان.

عسکریه وزیری صوخوملینف جنابلری سیبیریـه‌ده عسکری استحکامات یاصار اوچون، قتایدن ۲۴ مڭ اشچی کیترورگه رضالق کورسه‌تکان.

یاپونیه. بوندن الك جنوبی مانژوریه تیمریولنده نامعلوم آدملر بر نیچه بنانی هم تیمریول خطلرن بوزغانلر ایدی. بوکونلرده یاپون مأمورلری تیلیگرافنی بوزوب یورگان وقتلرنده ۴ قتاینی قولغه آلغانلر ایکان. تفتیش صوڭنده آنلرنڭ قتای پالیتسه‌یسکیلری ایکانلکلری معلوم بولغان.

اوشبو سببدن یاپونیه حکومتی اوّلـگی بوزولردن کیلـگان ضررلرنی توله‌ون طلب ایتوب، قتایغه خبر ییبه‌رگان.

یاپونیه‌نڭ عسکریه وزیری تیرائوچی لوازمندن استعفا قیلغان ایدی. آنڭ اورنینه معینی ایشیماتو تعیین قیلنغان.

بو کونلرده یاپونیه قولنده‌غی اییسو آتاونده کومر معدنلرینه هم اورمانلرغه اوط قابنغان ایکان. یانغن ۱۵ چاقرم قدر ییرنی چولغاب آلغان. پاژارده ۴۰۰ لاب آول ایله آتتاراشهرینڭ یارتیسی یانوب بتکان. اوطنڭ قزولغی بیك قوتلی بولغانلقدن، برنیچه چاقرم قدر ییرگه کیلورگه ممکن توگل ایکان. باشقه شهرلرنڭ‌ده اوطده تلف بولوندن قورقوب یازالر.

ترکیه. سلطان محمد خامس‌نڭ ماکیدونیه‌غه سیاحتکه بارورغه حاضرله‌نگانلـگی گازیته اوقوچیلرغه معلومدر. حاضرده ماکیدونیه بلغارلرندن بعضلرینڭ سلطانغه سؤقصد ایته‌رگه تله‌گانلکلری آڭلاشلغان. سلطان اوزغان وقتده سلانیك ـ ماناستیر تیمریولن بوزارغه حاضرله‌نگان ۱۵ بلغارنی بوکونلرده ترك مأمورلری قولغه آلغانلر. باشقه‌ییرلرده‌ده سؤقصد واقع بولووی احتمال طوتلغانلقدن، یوللرنی بیك قاتی کوزه‌توب طورو اوچون، تییشلی چاره‌لرینه کرشورگه فرمان بولغان.

آنگلیه. بوکونلرده آنگلیه‌نڭ پایتختی لونـدون شهرنده طوروچی خلقلرنڭ حسابن یازوب آلغانلر ایکان. باریسی ۷,۲۵۶,۹۶۳ کشی طورغانلغی معلوم بولغان.

فاس. فرانسیه عسکرینڭ گینیرال موانیه تحت ریاستنده فاس شهرینه کیلوب ییتکانلکلری رسمی صورتده اعلان ایتلدی مولای حفیظ آنلرنی بیك شادلق ایله قارشی آلغان. آنلرنڭ کیلولرینه شادلقلرن اظهار ایته‌ر اوچون، شهر اوراملرن فلاکلر ایله زینتله‌گانلر.

میکسیکه. میکسیکه‌ده بیك زور چوالولر چغوغه سبب بولغان جمهوریت رئیسی دییان تمام جیکلـگانلـکدن، لوازمندن استعفا قیلورغه مجبور بولغان. جمهوریت رئیسلـگی وقتلیچه میکسیکه‌نڭ قوشمه جمهوریتله‌گی سفیری دیلاباراغه طابشرلغان.

ایران. ایراننڭ مالیه وزیری ممتاز الدوله لوازمندن استعفـا قیلغان. آنڭ اورنینه وسوع الـدوله‌نڭ تعیین ایتـلو احتمالن یازالر.

◆◆

اوزغان یللرده پیرسیه‌ده چووالولر چغارغان رحیم‌خان تبریز شهرنده پالیتسه امری ایله خانه‌سینه حبس قیلنغان ایدی. حاضرده گینیرال گوبیرناطورنڭ فرمانی بوینچه آنڭ آیاق وقوللرن بوغـاولاب قویغانلر.

داخلی خبرلر

بخارا امیری. بخارا امیری ۱۱ نچی مایده کیچ ییدی ساعتده پیتربورغه کیلوب ییتدی. ۋاکزالده امیر جنابلرن گرادوناچالنیك، خارجیه وزارتی وکیلی هم پیتربورغده طورا طورغان بخاراتبعه‌سی قارشی آلدیلر. صارتلر امیر جنابلرینه کومش صاوتقه صالوب ایکمك طوز تقدیم ایتدیلر.

امیر جنابلری ۋاکزالدن قشقی سرایغه اوّلدن حاضرله‌نوب قویغان اورنغه کیتدی.

دیندن کوچو حقنده. ۱۹۰۵ نچی یل ۱۷ نچی آپریلده هم ۱۹۰۶ نچی یل ۱۷ نچی آپریلده پادشاه حضرتلرندن صادر بولغان حریت دینیه حقنده‌غی فرمانلرنی وجودکه چغارو حقنده داخلیه وزارتی گوبیرنـا هم اوبلاست ناچالنیکلرینه اوشبو بیاننامه‌نی ییبه‌رگان.

پراۋصلاۋیه‌دن چغارو، بره‌ونڭ حسن اختیاری ایله چغارغه صوراب عریضه بیرووی صوڭنده یاایسه‌چیرکه‌ونڭ اوز نظری ایله بولا. پراۋاصلاۋیه‌دن باشقه خرستیان مذهبلرینه کوچو منع قیلنمی. هم پراۋاصلاۋنیلرنڭ باشقه مذهبه‌گیلرنڭ عبادتخانه‌سنده بولولری ده نظاما ممنوع توگل. فقط پراۋصلاۋنی بالالرینه باشقه مذهبه‌گیلرنڭ عبادتلرن اویره‌توگنه یارامی. آدمینیستراتسیه پراۋصلاۋیه‌دن چغارغه تله‌گان کشیلرنڭ فقط یاشلرن تیکشروب، برآیدن صوڭ عریضه‌لرن روحانی اداره‌لرگه ییبه‌رورگه کیره‌ك. تعمید ایتلورگه تله‌گان یهودیلر عمومی قاعده‌لرنی رعایه قیلوب، بوحقده داخلیه وزیرندن رخصت صورارغه کیره‌ك. اگر وزیردن رخصتسز تعمید ایتلسه‌لر نظامغه مخالف بولادر.

صلح عمومی. ۱۱ نچی مای مجلسنـده دوما اعضالرندن ۱۱۸ کشی صلح عمومی حقنده بر اعلاننامه اوقودیلر. اعلاننامه‌لرنده، ترقی ومعارفقه مانع هم خلق اوستنده زور آورلق بولغان حربی وبحری مؤسسه‌لرنڭ آرتقانلغی بیان ایتلـگان. گرچه پادشاه حضرتلرینڭ فکری ایله گاآگاده یاصالغان صلح عمومی کونفیرینسیه‌سنده قوراللانونی کیمتو حقنده سوز بولسه‌ده هیچ بر فائده‌سی چققانی یوق. شونڭ اوچون زور دولتلرده‌گی پارلامینتلر گاآگاده ۱۹۱۵ نچی یل بولاچق صلح عمومی کونفیرینسیه‌سنده بو مسئله‌نڭ یاڭادن قوزغالوب، قوراللانوغه بر چیك قویلونی طلب ایته‌لر. دوما اعضالری‌ده حکومتنڭ بوحقده تشبث ایتوون صوریلر.

عربی وتورکی کتابلر حقنده.

معلوم‌در که بو وقتغه قدر بزنڭ ملتمزنڭ بازارلرنده و دکانلرنده مأکولات ومشروبات مصنوعات وملبوسات‌دن باشقه شی‌لر هیچ ده صاتلمی‌در ایدی بزنڭ تجارلرمز شوندن باشقه متاع لرنی صاتاده بلمی‌لر آلاده بلمی‌لر ایدی. مشتری لرمزده شوندن غیرنی ازله‌میلرده کورمی‌لرده آلمی‌لرده بلمی‌لرده ایدی. بو معهود متاع لر حیوانیت اوچون ایڭ الزم وایڭ آلدن یوری تورغان مادی وصوری متاع لر اولدغندن بزنڭ‌ده بونلر ایلان‌گنه کسب ومعامله‌مز بزنی بو وقتغه قدرلی هیچ برآلغه ییبه‌رمی همان بزنڭ مادی وصوری ظاهری وباطنی حیوانیتمزنی‌گنه آلغه ییبه‌ره وآرتدرادر ایدی حیوانیتمز آرتقان صاین آنڭ ایلان برابر حیوانی صفتلرمز وحیوانی اخلاق‌لرمزغنه آرتا باراذر ایدی الحاصل اوزمزنی حیوانیت‌دن آیروب انسانیت‌نی موجب اولغان معنوی متاع لر یعنی عقل وفکر علم معرفت وادبیات متاع لرنی صاتو کبی اشلر بزنڭ بازارلرمزده اصلا یوق ایدی. بوندی معنوی مبیع لر ومتاع لردن ملی وشخصی وروحانی فائده‌لر کیلونی بزنڭ آرامزده برگنه فکرله‌ب قاراغان آدم ده یوق ایدی مطبوعات عالمنده عرب لساننده‌غی ایسکی کتاب‌لرمز اولسه‌ده آلارنڭ ده نصفی ویارمی هو وهماهم کبی اسماء مبهمه‌لر هنا وهنه کبی اسماء اشاره‌لر ایله‌ن طولغانغه کوره آلارنی اوقوچی ومطالعه ایدوچی آدملرمزدن ئه‌لی بریرگه ئه‌لی ایکنچی ییرگه به‌رله‌وتورتوله قایسی قایسینه باروب یابشرغه بلمی اعمی‌لر کبی همان آبنا وسورنه قارمانا وقابشاناغنه باروب برنرسه‌نی توتا ایدی. حقیقی کوز ایله‌ن کوروب طوتلماغان نرسه‌ده همان کوڭل‌لر اورنلاشـوب بتمینچه یقینا باورگه طلب قیلغان شی‌لر همان محل شبهه‌ده قالادر ایدی اول وقت عربی کتاب‌لر تصنیف قیلغوچی کوب مصنف لرنڭ مقصودلری کتاب‌لری ایله‌ن عموما آدملرنی فائدلندرو توگل ایدی بلـکه تصنیف قیلغان اثرلرندن مقصودلری باری اوزلرننڭ اولغان علم‌نی غیری‌لرگه اظهار اولوب اوزلرینڭ نیندی فکرلرگه چومولرنی کوسته‌ره‌ك غیرلرنی عجب لندروگنه اولدقندن ممکن قدر تصنیفات لرنده‌غی معنی لرنی وسرلرنی یاشرو ومفهومنه غیری‌لرنی تیز توشندرودن صاقلانو ایدی کنلك اوقوچی‌لرعندنده‌ده کتاب‌دن آلغان معنی ایلان افاده واستفاده اصلا مقصود اولماینچه باری معنی‌سی یاشرلـگان عباره‌لرنی کون وتون بویی مطالعه ایدوب اوهام وخیالات طوزاغی‌دن یاصالغان کشی آولی طورغان بر ر معنی طابسه وشونی‌ده شریك‌لر یانی‌نه کلوب آغزدن اچقندرغان وقتده قولی ایلان بر ایکی مرتبه خوش شولای اولورغه نیك یارامی دیو اوسته‌لگه صوغوب قویـسه شونڭ ایلان مقصودلر تمام‌له‌نه ایدی. مونڭ قاشنده طورا طورغان شریکی‌ده بیچاره اورمه‌کچ توزاغی‌نه بیلنگان چبن کبی بونڭ جانبندن برکون وبرتون حاضرلنمش اوهام وخیالات توزاغی نه النوب آبدراب قالاده شوندن قوتلو اراده‌سی ایلان برآز حرکت که کیلوب ماتاشا باشلاسه‌ده الـگی باحثی اولان شریکی طرفندن کیرلی مورلی تجویزلر ایلان باشلری وکوزلری چرنالوب قویلغاچ بوده بیچاره تیگی شریگی‌نڭ عالم‌لـگی نـه اعتراف قیلاراق اوزینڭ آنڭ قدرلی اولماوینه محزون ومفهوم قالوب باری بـر اینـدی مین‌دن اوقسه‌م‌ده اولاچاق توگل ایکان دیو ایتوب بالکلیـه اوقماسقه بیرلوب کیته ایدی. تگی مصنف لر طرفندن یاشرلـگان معنی لرنی مطالعه ایده ایده آزا بلانوب طابلغان نرسه‌لرده برکم اوچون ایسکی برتینگه کره‌ك یرلری اولماسه‌ده آنی فهم‌له‌ب چغارا آلغان آدم همان منم کبی عالم کشی یوق دیو شادلانه شادلانه قوُرلوب یاتا ایدی. هم یاندن قاراب طوروچی‌لرده بو بیگره‌ك علم ایکان دیو حیرانغه قالوب یوری لر ایدی شونڭ اوچون اول زمان دین وملت اوچون هیچ بر فائده‌سی اولماسه‌ده قایده بر آغر عباره‌لی کتاب کورنسه شونی ازله‌ب اوقو واوقتو بیك معتبر ایدی، چونکه اول کتاب‌لر ایـله‌ن غیرلرنی ایزوب علم‌نی اوزگه‌گنه حصر قیلوب والوغلق‌نی اوزگه‌گنـه آوداروب قالدررغه بولادر ایدی. وشونڭ اوچون اول وقت علم منطق باشقه علملردن آرتق کورله ایدی، قاعده بلـورگه‌ده منطق‌چی‌لرغـه منطق‌دن برگنه فائـده ویرمی طورغـان سلم قاضی‌یی وتهذیب ومیرزا کبی کتاب‌لر اوقتورغه هوس‌لر ایدی اصل منطق قاعده‌لرنی آب آچـق ایتـوب کوستر لـگان منطق کتاب‌لرنه اعتبار یوق ایدی اول وقت مسئله‌لری آچـق کوزگی‌دن کورنگان شی‌لر کبی ظاهر وجیگل فـقـه کتاب‌لرنی شاگردلرگه اوقتماینچه مطالعه ده‌ایڭ مشکل اولان مختصر الوقایه‌نڭ شهرت آلووی ودرس‌لرده اوقلوب اوفا ادارهٔ روحانیه‌سی‌نڭ اوسته‌لینه قدر قوناقلاب خدمت‌که کرشه‌رك بیچاره ملا اولا طورغان شاگردلرنڭ باشلرینه بر بـلا اولووی‌ده یاشرن معنالی مختصرنڭ (ومالا فلا) کبی مجمل ومبهم عباره‌لری اوچـون ایدی اول وقت مرحوم شهاب الدین المرجانی حضرتلری‌نڭ علمالر آراسنده شهرت کسب ایتووی‌نڭ سببی ده ملت اوچون بر اهمیتلی وضرورتلی شی‌لر یازدغندن توگل ایدی بلـکه باری شوندی آغر مطالعه‌لی یاشرن معنی‌لر اثرلر تألیف ایدوندن‌گنه کلمش ایدی. الحاصل اول وقت (ولنا بقرة ولبقرتنا مرقة ومرقه بقرتنا ارق من مرقة ام قرقر) عباره‌لری کبی ایلان تألیف قیلنغان کتاب لرغنه معتبر اولوب (رأیت امرءةمعها عشرة رجال فسئلتها من هـؤلاء فقالت الواحد زوجی واربعة اخی وخمسة عبدی وکلهم من بطن واحد) کبی عباره‌لرنی مطالعه ایده بلوچی‌لرگنه علمادن صانالا ایدی.

شمدی الحمدلله زمان باشقاردی ملتمز آراسنده مطبوعات بازارلری آچلدی حیوانیت متاع لرندن ماعدا دخی انسانیت

ایته‌رگه‌ده بیك لازمدر. بوحقده بعض بر تشبثلرده بولغلادی. اورینبورغ جمعیت خیریه‌سی کوبدن بیری دار المعلمین آچارغه اجتهاد قیلوب یوری. لکن بو کونگه قدر هیچ بر تورلی موفقیت قازانغانی یوق. حاضرگی کونلرگه بارور پادار المعلمینلری درجه‌سنده ایتوب اوقو خانه‌لر آچونی اویلاده‌لر واورنبوق. برگه قطعیلوبه‌بیك ساده‌برگوزام ایلگه آچوممکن ایدی. بونلر اوقوغانلرنی یولپیه بلکه فنون ایله اشتغال ایته طورغان مؤسسه‌لر بولورغه هم بونلر مکتب کتابلری یاصاو وآنلرنی صایلاوده زورفعالیتلر کورسه‌تورگه تیوشلیدر. بو دار المعلمینلر بزنڭ نشر معارف اشلرمزنی ترتیبکه صالوایله‌گنه قالمایاچق بلکه آنلر معارفنڭ اوزن هلاکتدن صاقلایاچقدر که حاضرگی کونده بزنڭ معارفمزنڭ دوامی خوفلیدر. حکومت مأمورلری معلملردن شهادتنامه‌لر طلب قیلالر. معلملرنڭ قوللرنده آندی شهادتنامه‌لر بولمادقندن مکتبلر یابلا. برطرفدن شهادتنامه بیره طورغان اوقوخانه‌لرمز بولمادقندن، دیگر طرفدن مأمورلر شهادتنامه صوراب تعجیز قیلدقلرندن حاضرگی کونده مکتبلرمزنڭ حالی بیك ناچاردر. شول سببدن حقوقلی دار المعلمینلر وجودکه کیترو، روسیه مسلمانلری اوچون فرض درجه‌سنده‌در.

قرمده روحانیلر.

خلاف شرع اولغانلغی وقتنده عرض ایدلمیچی، ییکاتیرینا پادشاه طرفندن قرمغه بیرلگان امتیازلرنڭ برسی، مسجد خادملغینه، فقط «دوخوۋنی ازۋانیه» دفترینه یازلغان برصنفقه تخصیص ایتلووی ایدی.

بوامتیاز قرمنڭ درجهٔ علمیه‌سن بیك کوب توبه‌ن توشردی. میشچان یاکه آول کشیسی نی قدر عالم بولسه‌ده، رسما یول بیرلمی؛ «دوخوۋنی» آز بلسه‌ده، صاحب منصب بولا ایدی.

تحصیل علوم فی سبیل الله عملردن بولسه‌ده، دنیا حالی اولارق منصب وما‑موریت آلو امیدی ایله دخی تحصیل وطلب علمه سبب اولدغی معلومدر. شونڭ اوچون میشچان وآول بالالرندن ییتشکان علماغه لایق اولدقلری تقدیرده براورن بیرلووی کوبدن بیرلی تله‌نه طورغان نرسه ایدی.

حتی ١٩٠٩ نچی یل آخرلرنده، «دوخاۋنی ازۋانیه» دن بولماغان هم غیررسمی صورتده مسجد خدمتنده بولغان ملالرنڭ مسئول بولاچقلری حقنده چققان خبرلر، بواشکه نهایت بیرورگه تییشلدن طاغی‌ده برمرتبه کورسه‌تکان ایدی. بوحقده دولت دوماسنده مسلمان فراکسیه‌سینه‌ده مراجعت ایتلگان ایدی. لکن اشنی فراکسیه‌دن باشلاتمیچی، حکومتنڭ اوزندن اشله‌تو بیگره‌كده مناسب بولغانلقدن، ١٩١٠ نچی یل فیۋرالده، اسماعیل بك غصپرینسکی جنابلری، وکیل اولارق پیتربورغه باروب چیت دینلر اداره‌سینڭ دیریکتوری خاروزین نی کوروب، اشنی حکومتدن اشله‌تو حقنده وعده آلغان ایدی. حاضر پیتربورغ گازیته‌لرنده کورلووینه قاراغانده، بوحقده یاڭا نظام لائحه‌سی مینیسترلر مجلسینه بیرلگان هم تیزدن دولت دوماسی قاراوینه طابشرلاچقدر.

بو یاڭا نظام ایله‌ده «دوخوۋنی ازۋانیه» لرنڭ امتیازلری بتر له‌یه‌چك، بلکه منصب وملالق هر صنف اهالیدن لایق بولغانلرینه بیرلو قاعدهٔ نظامیه ایتله‌چکدر.

فراقسیه‌مزده بواشنی دوماده مدافعه ایته‌ر.

زمان اوزگارگان صاین زاکونلرنڭ اوزگارووی بیك طبیعی اش. السکده اوقو فقط دۋره‌نلرگه‌گنه مخصوص بولوب، میشچان وموژیك بالالرینه حرام ایدی. لکن بو نظاملر زماننڭ اقتضاسی بوینچه همه‌سی اوزگارتلگانلر.

شونڭ اوچون، قرم خلقینڭ ترقیینه مانع بولغان، بونظامنی‌ده کوبدن اوزگارتورگه لازم ایدی.

چغاچق یاڭا نظامنڭ ثمره‌سی اولارق، بریلدن بیرلی قرم ادارهٔ شرعیه‌سی، صنف فلاننی آیرمیچی، عالم بولغانلرغه منصب ویول بیرمکده‌در. («ت» دن)

طابع و ناشرلر دقتنه.

الی الآن نشر ایدلگان کتاب ورساله‌لر یلدن یل حروف، ونفیس اشله‌و، وباشقه جهتلردن هری بریدن مکمل واعلی صورتده اشلانمکده بولسه‌لرده، لکن اکثر روسیه‌ده طبع ایدلگان کتابلرده برنقصان بار، شوڭا، هیچ برطابع وناشر صرف نظر ایتمدی. شونڭ ایچون مطبوعات واسطه‌سی ایله بیان ایتوب دیورم، که کتابلرڭ توبی یعنی ایکی صفحه اورتالغی بیك طاربری بریغه یاقین قالدیغندن، طشلانماسدن الك طارتوب طرمالاب اوقوماق ممکن بولسه‌ده، طشلانغاندن صوڭ اوقوماق چیتن اولور، وبعضلرنده اصلاممکن اولماز. چونکه برنچی صفحه یوللرنڭ آخری ایکنچی صفحه آستیده، ایکنچی صفحه یوللرنڭ اوّلی اوچونچی صفحه آستنده قالسه اوقوماق ممکن اولورمی؟

مطالعه هوسلی ذاتلرنڭ هرنیچوك کتاب ورساله بولسه‌ده، اوزفنی ایله طشلاتوب خصوصی کتابخانه‌سینی تزیین ایتمك اخص امالّلریدر. آوروپالیلر شکللی مطالعه بعدنده پودلاب صاتمازلر، که بر کره طارتوب طرمالاب اوقوب بولوب صاتسه‌لر!

مهم مقاله‌لری ایچون فزته وکالیندارلرنیده توبلانوب طشلاتقان ذاتلرده آز توگل. استانبول، ومصر، کتابلرینه بورالری مکمل‌در.

ایکی صفحه اورتالقنڭ توبیده بروبیرشوك قدر قویلسه‌دیب مناسب کورم.

١٩١١ نچی یلده ٥ نچی مایده

(خوقند) عاشوراعلی محمد ظاهروف.

خارجی خبرلر

روسیه وقتای. ـ میسیگار گوبیرناطورینڭ عسکریه وزیری اینهانغه ییبه‌رگان خبرینه قاراغانده بو آراده مکمل صورتده قوراللانغان مانغوللر خونخوزلر ایله برگه قتای عسکرینه هجوم ایتوب یوری باشلاغانلر. گوبیرناطور مانغوللرغه قورالنڭ روسیه طرفندن بیرلگانلگندن شبهه‌له‌نگانلگن اعلام قیلغان.

اوشبوسببدن قتای حکومتی مانغوللرغه قورالنڭ کم طرفندن بیرلگانلگن تیکشرور اوچون، مانغولیه‌غه برکامیسیه ییبه‌رورگه قرار بیرگان.

روسیه‌نڭ عسکریه وزیری صوخوملینف جنابلرینڭ اقصای شرقغه بارووی قتاینڭ جنوب طرفنده طوروچیلرنی بیك زور تشویشکه توشورگان. آنلر وزیر جنابلری سفرندن قایتقاچ، روسیه بله قتای آراسنده صوغش باشلاناچغن سویلی باشلاغانلر. قتایلر آراسنده اوشبوکوز کونده روسیه عسکرینڭ شمالی مانجوریه‌نی ضبط ایته‌چگی حقنده خبرلر چققان.

عسکریه وزیری صوخوملینف جنابلری سیبیریه‌ده عسکری استحکامات یاصار اوچون، قتایدن ٢٤ مڭ اشچی کیترورگه رضالق کورسه‌تکان.

یاپونیه. ـ بوندن الك جنوبی مانژوریه تیمریولنده نامعلوم آدملر برنیچه بنانی هم تیمریول خطلرن بوزغانلر ایدی. بوکونلرده یاپون مأمورلری تیلیگرافنی بوزوب یورگان وقتلرنده ٤ قتاینی قولغه آلغانلر ایکان. تفتیش صوڭنده آنلرنڭ قتای پالیتسه‌یسکیلری ایکانلکلری معلوم بولغان.

اوشبوسببدن یاپونیه حکومتی اوّلگی بوزولردن کیلگان ضررلرنی توله‌ون طلب ایتوب، قتایغه خبر ییبه‌رگان.

◆◆

یاپونیه‌نڭ عسکریه وزیری تیرائوچی لوازمندن استعفا قیلغان ایدی. آنڭ اورنینه معینی ایشیماتو تعیین قیلنغان.

بوکونلرده یاپونیه قولنده‌غی اییسو آتاونده کومر معدنلرینه هم اورمانلرغه اوط قابنغان ایکان. یانغن ١٥ چاقرم قدر ییرنی چولغاب آلغان. یازارده ٤٠٠ لاب آول ایله آنتارا شهرینڭ یارتیسی یانوب بتکان. اوطنڭ قزولغی بیك قوتلی بولغانلقدن، برنیچه چاقرم قدر ییرگه کیلورگه ممکن توگل ایکان. باشقه شهرلرنڭ‌ده اوطده تلف بولوندن قورقوب یازالر.

ترکیه. ـ سلطان محمد خامس‌نڭ ماکیدونیه‌غه سیاحتکه بارورغه حاضرله‌نگانلگی گازیته اوقوچیلرغه معلومدر. حاضرده ماکیدونیه بلغارلرندن بعضلرینڭ سلطانغه سؤ قصد ایته‌رگه تله‌گانلکلری آڭلاشلغان. سلطان اوزغان وقتده سلانیك ـ ماناستیر تیمریولن بوزارغه حاضرله‌نگان ١٥ بلغارنی بوکونلرده ترك مأمورلری قولغه آلغانلر. باشقه ییرلرده‌ده سؤقصد واقع بولووی احتمال طوتلغانلقدن، یوللرنی بیك قاتی کوزه‌توب طوروا اوچون، تییشلی چاره‌لرینه کرشورگه فرمان بولغان.

آنگلیه. ـ بوکونلرده آنگلیه‌نڭ پایتختی لوندون شهرنده طوروچی خلقلرنڭ حسابن یازوب آلغانلر ایکان. باریسی ٧,٢٥٦,٩٦٣ کشی طورغانلغی معلوم بولغان.

فاس. ـ فرانسیه عسکرینڭ گینیرال موانیه تحت ریاستنده فاس شهرینه کیلوب ییتکانلکلری رسمی صورتده اعلان ایتلدی. مولای حفیظ آنلرنی بیك شادلق ایله قارشی آلغان. آنلرنڭ کیلولرینه شادلقلرن اظهار ایته‌ر اوچون، شهر اوراملرن فلاکلر ایله زینتله‌گانلر.

میکسیکه. ـ میکسیکه‌ده بیك زور چووالولر چغوغه سبب بولغان جمهوریت رئیسی دییان تمام جیڭلگانلکدن، لوازمندن استعفا قیلورغه مجبور بولغان. جمهوریت رئیسلگی وقتلیچه میکسیکه‌نڭ قوشمه جمهوریتلاگی سفیری دیلاباراغه طابشرلغان.

ایران. ـ ایراننڭ مالیه وزیری ممتاز الدوله لوازمندن استعفا قیلغان. آنڭ اورنینه وسوع الدوله‌نڭ تعیین ایتلو احتمالن یازالر.

◆◆

اوزغان یللرده پیرسیه‌ده چووالولر چغارغان رحیم‌خان تبریز شهرنده پالیتسه امری ایله خانه‌سینه حبس قیلنغان ایدی. حاضرده گینیرال گوبیرناطورنڭ فرمانی بوینچه آنڭ آیاق وقوللرن بوغاولاب قویغانلر.

داخلی خبرلر

بخارا امیری. ـ بخارا امیری ١١ نچی مایده کیچ ییدی ساعتده پیتربورغه کیلوب ییتدی. ۋاکزالده امیر جنابلرن گرادوناچالنیك، خارجیه وزارتی وکیلی هم پیتربورغده طورا طورغان بخارا تبعه‌سی قارشی آلدیلر. صارتلر امیر جنابلرینه کومش صاوتقه صالوب ایکمك طوز تقدیم ایتدیلر.

امیر جنابلری ۋاکزالدن قشقی سرایغه اوّلدن حاضرله‌نوب قویغان اورنغه کیتدی.

دیندن کوچو حقنده. ـ ١٩٠٥ نچی یل ١٧ نچی آپریلده هم ١٩٠٦ نچی یل ١٧ نچی آپریلده پادشاه حضرتلرندن صادر بولغان حریت دینیه حقنده‌غی فرمانلرنی وجودکه چغارو حقنده داخلیه وزارتی گوبیرنا هم اوبلاست ناچالنیکلرینه اوشبو بیاننامه‌نی ییبه‌رگان.

پراۋصلاۋیه‌دن چغارو، بره‌ونڭ حسن اختیاری ایله چغارغه صوراب عریضه بیرووی صوڭنده یاایسه چیرکه‌ونڭ اوزنظری ایله بولا. پراۋاصلاۋیه‌دن باشقه خرستیان مذهبلرینه کوچو منع قیلنمی. هم پراۋاصلاۋنیلرنڭ باشقه مذهبه‌گیلرنڭ عبادتخانه‌سنده بولولری‌ده نظاما ممنوع توگل. فقط پراۋصلاۋنی بالالرینه باشقه مذهبه‌گیلرنڭ عبادتلرن اویره‌توگنه یارامی. آدمینیستراتسیه پراۋصلاۋیه‌دن چغارغه تله‌گان کشیلرنڭ فقط یاشلرن تیکشروب، برآیدن صوڭ عریضه‌لرن روحانی اداره‌لرگه ییبه‌رورگه کیره‌ك. تعمید ایتلورگه تله‌گان یهودیلر عمومی قاعده‌لرنی رعایه قیلوب، بوحقده داخلیه وزیرندن رخصت صورارغه کیره‌ك. اگر وزیردن رخصتسز تعمید ایتلسه‌لر نظامغه مخالف بولادر.

صلح عمومی. ـ ١١ نچی مای مجلسنده دوما اعضالرندن ١١٨ کشی صلح عمومی حقنده براعلامنامه اوقودیلر. اعلامنامه‌لرنده، ترقی ومعارفقه مانع هم خلق اوستنده زور آورلق بولغان حربی وبحری مؤسسه‌لرنڭ آرتقالغی بیان ایتلگان. گرچه پادشاه حضرتلرینڭ فکری ایله گاآگاده یاصالغان صلح عمومی کونفیرینسیه‌سنده قورالاونی کیمتو حقنده سوز بولسه‌ده هیچ برفائده‌سی چققانی یوق. شونڭ اوچون زور دولتلرده‌گی پارلامینتلرگا آگاده ١٩١٥ نچی یل بولاچق صلح عمومی کونفیرینسیه‌سنده بومسئله‌نڭ یاڭادن قوزغالوب، قوراللانوغه برچیك قویلونی طلب ایته‌لر. دوما اعضالری‌ده حکومتنڭ بوحقده تشبث ایتوون صوریلر.

عربی وتورکی کتابلر حقنده.

معلوم درکه بووقتغه قدر بزنڭ ملتمزنڭ بازارلرنده ودکانلرنده مأکولات ومشروبات مصنوعات وملبوسات‌دن باشقه‌شی‌لر هیچ‌ده صاتلمی در ایدی بزنڭ تجارلرمز شوندن باشقه متاع‌لرنی صاتاده بلمی‌لر آلاده بلمی‌لر ایدی. مشتری‌لرمزده شوندن غیرنی ازله‌می‌لرده کورمی‌لرده آلمی‌لرده بلمی‌لرده ایدی. بومعهود متاع‌لر حیوانیت اوچون ایڭ الزم وایڭ آلدن یوری تورغان مادی وصوری متاع‌لر اولدغندن بزنڭ‌ده بونلر ایلان گنه کسب ومعامله‌مز بزنی بووقتغه قدرلی هیچ برآلغه یبه‌رمی همان بزنڭ مادی وصوری ظاهری وباطنی حیوانیتمزنی گنه آلغه یبه‌ره وآرتدرادر ایدی حیوانیتمز آرتقان صاین آنڭ ایلان برابر حیوانی صفتلرمز وحیوانی اخلاقلرمزغنه آرتا باراد رایدی الحاصل اوزمزنی حیوانیت‌دن آیروب انسانیت‌نی موجب اولغان معنوی متاع‌لر یعنی عقل وفکر علم معرفت وادبیات متاع‌لرنی صاتوکبی اشلر بزنڭ بازارلرمزده اصلایوق ایدی. بوندی معنوی مبیع‌لر ومتاع‌لردن ملی وشخصی وروحانی فائده‌لر کیلونی بزنڭ آرامزده برگنه فکرله‌ب قاراغان آدم‌ده یوق ایدی مطبوعات عالمنده عرب لساننده‌غی ایسکی کتابلرمز اولسه‌ده آلارنڭ ده نصفی ویارمی هو وماهم کبی اسماء مبهمه‌لر هذا وهذه کبی اسماء اشاره‌لر ایله‌ن طولغان‌غه کوره آلارنی اوقوچی ومطالعه ایدوچی آدملرمزدن ئه‌لی بریرگه ئه‌لی ایکنچی ییرگه به‌رله‌وتورتوله قایسی قایسینه باروب یابشرغه بلمی اعمی‌لر کبی همان آبنا وسورنه قارمانا وقابشاناغنه باروب برنرسه‌نی توتا ایدی. حقیقی کوز ایله‌ن کوروب طوتلماغان نرسه‌ده همان کوڭل‌لر اورنلاشوب بتمینچه یقینا بلورگه طلب قیلغان شی‌لر همان محل شبهه‌ده قالادر ایدی اول وقت عربی کتاب‌لر تصنیف قیلغوچی کوب مصنف‌لرنڭ مقصودلری کتاب‌لری ایله‌ن عموما آدملرنی فائده‌لندرو توگل ایدی بلکه تصنیف قیلغان اثرلرندن مقصودلری باری اوزلرنده اولغان علم‌نی غیری‌لرگه اظهار اولوب اوزلرینڭ نیندی فکرلرگه چومولرنی کوسته‌ره‌ك غیرلرنی عجب لندروگنه اولدقندن ممکن قدر تصنیفات لرنده‌غی معنی‌لرنی وسرلرنی یاشرو ومفهومنه غیری‌لرنی تیز توشندرودن صاقلانوایدی کندلك اوقوچی‌لر عندنده‌ده کتاب‌دن آلغان معنی ایلان افاده واستفاده اصلا مقصود اولماینچه باری معنی‌سی یاشرلگان عباره‌لرنی کون وتون بویی مطالعه ایدوب اوهام وخیالات طوزاغی‌دن یاصالغان کشی آولی طورغان بررمعنی طابسه وشونی‌ده شریك‌لر یانی‌نه کلوب آغزدن اچقندرغان وقتده قولی ایلان برایکی مرتبه خوش شولای اولورغه نیك یارامی دیو اوسته‌ل‌گه صوغوب قویسه شونڭ ایلان مقصودلر تمام‌له‌نه ایدی. مونڭ قاشنده طورا طورغان شریکی‌ده بیچاره اورمه‌کچ توزاغی‌نه بیلنگان چبن کبی بونڭ جانبندن برکون وبرتون حاضرلنمش اوهام وخیالات توزاغی‌نه النوب آبدراب قالاده شوندن قوتلو اراده‌سی ایلان برآز حرکت که کیلوب ماتاشا باشلاسه‌ده الگی باحثی اولان شریکی طرفندن کیرلی‌مورلی تجویزلر ایلان باشلری وکوزلری چرنالوب قویلغاچ بوده بیچاره تیگی شریکی‌نڭ عالملگی‌نه اعتراف قیلاراق اوزینڭ آنڭ قدرلی اولماوینه محزون ومفهوم قالوب باری بر ایندی مین‌دن اوقسه‌م‌ده اولاچاق توگل ایکان دیو ایتوب بالکلیه اوقماسقه بیرلوب کیته ایدی. تگی مصنف‌لر طرفندن یاشرلگان معنی‌لرنی مطالعه ایده ایده آزا‑بلانوب طابلغان نرسه‌لرده برکم اوچون ایسکی برتین‌گه کره‌ك‌یرلری اولماسه‌ده آنی فهم‌له‌ب چغارا آلغان آدم همان منم کبی عالم کشی یوق دیو شادلانه شادلانه قورلوب یاتا ایدی. هم یاندن قاراب طوروچی‌لرده بو بیگره‌ك علم ایکان دیو حیرانغه قالوب یوری‌لر ایدی شونڭ اوچون اول زمان دین وملت اوچون هیچ بر فائده‌سی اولماسه‌ده قایده بر آغر عباره‌لی کتاب کورنسه شونی ازله‌ب اوقو واوقتو بیك معتبر ایدی، چونکه اول کتاب‌لر ایله‌ن غیرلرنی ایزوب علم‌نی اوزلرگه‌گنه حصر قیلوب والوغلق‌نی اوزلرگه‌گنه آودار وب قالدررغه بولادر ایدی. وشونڭ اوچون اول وقت علم منطق باشقه علملردن آرتق کورله ایدی، قاعده بلورگه‌ده منطقچی‌لرغه منطق‌دن برگنه فائده ویرمی طورغان سلم قاضی‌یی وتهذیب ومیرزا کبی کتاب‌لر اوقتورغه هوس‌لر ایدی اصل منطق قاعده‌لرنی آب آچق ایتوب کوسترلگان منطق کتاب‌لرنه اعتبار یوق ایدی اول وقت مسئله‌لری آچق کوزگی‌دن کورنگان شی‌لر کبی ظاهر وجیگل فقه کتاب‌لرنی شاگردلرگه اوقتماینچه مطالعه ده‌ایك مشكل اولان مختصر الوقایه‌نڭ شهرت آلووی ودرس‌لرده اوقلوب اوفا ادارهٔ روحانیه‌سی‌نڭ اوسته‌لینه قدر قوناقلاب خدمت‌که کرشه‌رك بیچاره ملا اولا طورغان شاگردلرنڭ باشلرینه بربلا اولووی‌ده یاشرن معنالی مختصرنڭ (ومالا فلا) کبی مجمل ومبهم عباره‌لری اوچون ایدی اول وقت مرحوم شهاب الدین المرجانی حضرتلری‌نڭ علمالر آراسنده شهرت کسب ایتووی‌نڭ سببی ده ملت اوچون براهمیتلی وضرورتلی شی‌لر یازدغندن توگل ایدی بلکه باری شوندی آغر مطالعه‌لی یاشرن معنی‌لر اثرلر تألیف ایدوندن‌گنه کلمش ایدی. الحاصل اول وقت ولنابقرة ولبقرتنا مرقة ومرقه بقرتنا ارق من مرقة ام قرقر) عباره‌لری کبی ایلان تألیف قیلنغان کتاب‌لرغنه معتبر اولوب رأیت امرءةمعها عشرة رجال فسئلتها من هؤلاء فقالت الواحد زوجی واربعة اخی وخمسة عبدی وکلهم من بطن واحد) کبی عباره‌لرنی مطالعه ایده بلوچی‌لرگنه علمادن صانالا ایدی.

شمدی الحمد لله زمان باشقاردی ملتمز آراسنده مطبوعات بازارلری آچلدی حیوانیت متاع‌لرندن ماعدا دخی انسانیت

دوما تیره‌سنده - دولت دوماسینك ۱۳نچی مای مجلسنده زیمستوا بولماغان گوبیرنالرده زیمسکی اصبورجییوهم آنلرنی صرف قیلو حقنده‌غی نظام لائحه‌سی قارالدی. بولائحه‌قارالغانده مسلمان فراکسیه‌سندن مقصودف، چیرکاومکتبلرینه تعیین ایتلگان صوما،خلقنك معارفی اوچون باشقه یوللرغه صرف ایتلسون ایدی دیب بر تصحیح یاصادی.

ژلادیمیرفده چیرکاو مکتبلری اوچون تعیین ایتلگان صومانی ۱۶,۸۰۰صوم کیمتوب باشقه اشکه صرف قیلونی معقول کوروب سویله‌دی. لکن مالیه وزیری معاونی پوکروۋسکی بوتصحیحلرنی رد قیلو طرفنده بولوب، خلق‌نك ۳۵ پراتسینتدن تشکیل ایتکان اینارودیسلرنك فائده‌لرن صاقلاو تییش بولسه‌ده، ۶۵ پرتسینت خلقنك‌ده اینتیریسن رد قیلورغه یارامی‌دی. شونك اوچون اورینبورغ گوبیرناسینك اسمیته‌سی حقنده مقصودف وباشقه‌لر طرفندن یاصالغان تصحیحلر قبول ایتلمه‌دی.

بوندن صوك، ۋیلنا، گرودنا، کوۋنا، آرخانگل، آستراخان، اورینبورغ هم استاۋراپول گوبیرنالرنده‌تیزره‌ك زیمستۋا یاصاو فکری‌ده قبول ایتلدی.

هوا حقنده - هوا حقنده‌الکدن خبر بیروچی دیمچینسکی ۱۹۱۱نچی یل جاینك هواسی حقنده خبر بیره. لکن بو خبری آول خلقی‌اوچون بیك‌اوك کوڭللی توگل. آنگچه، یازنك آخری جنوب طرفلرنده قوریلق ایله بته‌چك. لکن ایيون باشلرنده هریرده یاغمورلر یاوا باشلاب، کونلر صالقنایاچق. هم شول صالقنلق اونلرینه قدر دوام ایته‌چك. ۱۰ - ۱۲لرنده کونلر بر آز یلنا باشلاب ۲۰لرنده بیك اسسی بولاچق. بونك ایله‌برگه قوّتلی ییللر بولووی‌ده احتمال.

ایيون آخرنده‌یا کادن یاغمورلی بولاچق. حتی شمال هم غرب شمالی طرفلرنده جووشلك کیره‌گندن آرتق بولغانلقدن، آشلقنك آوو احتمالی‌ده بار.

ایيول‌نك ۲۰لرندن صوك یاکادن قزو کونلر، فقطبعض‌ییرلرده (مرکزده) یاغمورلر بولووی کوتله.

ایيول آخری هم آۋگوست باشلرنده ینه یاغمورلر. حتی کوب ییرلرده یلغه‌لر طاشووی‌ده احتمال.

آۋگوست بوینچه هواعادیدن توبه‌ن‌هم یاقتی بولوب، آخرنده‌غنه ایدل بوینده‌غی گوبیرنالرده یاغمور بولوون کوته‌رگه ممکن.

سینته‌بر باشنده گرچه صالقنراق بولسه‌ده، آچق هوا بولاچق.

مفتی حضرتلری - مفتی حضرتلرینك مفتی‌لك خدمتنده ۲۵ یل، حکومت‌خدمتنده ۵۰ یل طوروسببلی یاصالاچق یوبیلی‌مناسبتی ایله ،سلطانوف جنابلری گاصودارستۋیننی صاۋیت اعضالغینه تعیین ایتله‌چك ایمش دیگان خبرلر سویله‌نه.

اطراف خبرلری

مفتی طویی مناسبتی ایله.

اسپاس اویه‌زی کیته‌نچی آولینك آخوندولی محمدترجمانفنك تشبثی ایله ۹نچی مایده مفتی‌طویی حقنده کیکاش ایدو اوچون رسمی برمجلس یاصالغان. مجلسکه شول طرفنك امامرندن اوتوز قدر ملا اشتراك ایتکانلر. مجلسده مفتی حضرتکه آدرس تقدیم ایته‌رگه فرض قیلنسه‌ده آزوقت قالغانلق سببلی بونك ممکن بولمایاچغن اویلاب مفتی حضرتکه تبریك تیلیگرامی ییبه‌رگه، یوبیلی‌مجلسنده حاضر بولغان وکیللر دارالمعلمین آچارغه اتفاق قیلوب رخصت آلورغه موفق بولسه‌لر، مذکور مؤسسه‌گه آقچه ایله یاردم ایته‌رگه قرار بیرگانلر.

زویه‌باهی قریه‌سینك امام‌واعیانلری مفتی‌حضرتنك یوبیلیینه اشتراك ایته‌رگه، یادکار اولارق دارالمعلمین تأسیس ایتونی معقول کوردکلرندن آکاقوللرندن کیلگان قدر اعانه‌قیلورغه هم‌یوبیلی کوننده حاضر بولو اوچون ایکی وکیل کوندرگه قرار بیرگانلر.

چیستایده تاتارچه کانسیرت. ۱۰نچی مایده اوبشی صابرانیه‌زالنده کامل مطیعی طرفندن تاتارچه‌کانسیرت یاصالغان. روس ومسلمانلردن طڭلارغه کیلوچیلر بیك کوب بولغان. تماشاغه کیلوچیلرنك هر قایوسی ممنون بولوب طارالغانلر.

بخاراده تاتارچه تیاتر. قزانده نیچه ونیچه کره‌لر تیاتر اویناب یورگان «سیار» آرتیستلر بخاراغه‌باروب بر نیچه کره تاتار تلنده‌تیاتر اویناغانلر. تماشاغه کیلوچیلر بیك کوب بولغان.

کوکارکه - ۋاتکه ولایتنده کوکارکه بیسته‌سی‌تجارندن عنایة‌الله سیفوللین جنابلری مفتی نامینه تأسیس قیلناچق دارالمعلمین ودارالمعلمات فائده‌سینه بره‌رملك صوم تبرع قیلورغه وعده قیلمشلر. اوزینك کارخانه‌سنده ینه بر نوع کانفیت یاصاب هرپودینك فائده‌سندن برصومن

دارالعلمین صوماسینه بیرورگه فرض قیلا ایمش.

نادیژدینسکی زاۋود.

نادیژدینسکی زاۋودده ماینك اوچنچی کوننده استاناوای پریستاف کیلوب بالالری مکتبده اوقی‌طورغان کشیلردن اون‌ایکی کشینی اوز حضورینه چاقرب آیرم‌آیرم جوابلر آلغان.

واقعه شوندن عبارت: بوندن برنیچه آی‌مقدم مذکور زاۋودده‌غی امام افندی بالالری مکتبده اوقی طورغان کشیلردن برنی‌قدر یسن جییوب مکتبکه اعانه قیلولرن اوتنگان، محله‌خلقی‌ده‌قوللرندن کیلگان قدر اعانه قیلغانلر ایکان. شول واقعه‌دن برنیچه وقتلر اوزغاچ شولوق زاۋودده طوروچیلردن امام بولوهوسنده یوری‌طورغان برکشی: «حضرتمز خلقنی جییوب، روسیه ایله قتای آراسنده صوغش باشلانغانده، روسیه‌گه‌قارشی قتای‌طرفندن صوغشورغه خلقنی دیمه‌دی. قتایغه روسیه ایله صوغشورغه یاردمگه آقچه‌لر جیبیشدیلر. مجلسده حاضر بولغان آلتمش قدر کشی قایسی ۲۵ ، قایسی ۳۰ قایسی ۵۰ صوم اعانه بیردیلر» دیب پراشینیه بیرگان. ایسپراۋنیك کیلوب تفتیش قیلغاندن‌صوك اول آقچه‌لرنك مکتب ومعلم خرجاتینه جییلغانلغن بلوب‌عریضه‌نك نیندی‌مقصود ایله یازلغانلغن هم آنك یالغان دانوسدن عبارت ایکانلگن بلگان. بوفرقه آدملر بوندن مقدم کیلگان امامر اوستندن‌ده شوندی یالغان دانوسلر یاصاب امامنی عاجز ایتوب، لوازمن طاشلاب کیتورکه مجبور ایتکانلر ایکان.

تورلی خبرلر.

داخلیه وزارتی جیغان خبرلرگه قاراغانده، صوڭغی یللرده روسیه‌ده طلاق اشلرینك کوبه‌یگانلگی کورنه‌در.

گاصودارستۋیننی صاۋیت‌نك مجلسلری ۲۸نچی مایده طوقتالاچقدر. پایتخت گازیته‌لرینك یازولرینه قاراغانده یال‌ایتو حقنده‌غی نظام‌لائحه‌سی صاۋیتده کوزگه قارالاچقدر.

موسکۋاده مشهور مؤرخ وپرافیسور ۋ. او. کلیوچیۋسکی وفات بولدی.

اصکوبلفدن خبر بیرولرینه قاراغانده، آراشور اسملی ییرده زلزله سببلی طاو ایشلوب آوللرنی هلاك ایتکان. ۴۰ آولده بایناق بنایمرلگان ۱۲۸۰کشی هلاك بولغان.

اوتکان کونلرده وفات بولغان ارمن بایی مانتاشف تورلی‌خیر اشلر اوچون ۲ میلیون صوم قدر وصیت ئه‌یتوب قالدرغان.

گاصودارستۋیننی صاۋیت اعضاسی گانچه‌روف صاۋیت اعضالغندن استعفا ایتکان.

ترکستانده، خجند اویه‌زنده قوّتلی داول‌هم یاغمور بولوب ۳۸یورطنی صو آغزغان. صوغه‌باتوب اولگان ۵۴کشیدن ۳۸ینك گاوده‌سی طابلغان. ۲،۳۰۰ قدر آیاقلی‌مال هلاك بولغان. طاو باشندن توشکان طاشلر ۱۰۰دیسه‌تینه‌قدر ایگننی باصقان.

باکوده کتابچی میرزا آغا علییف کیبتنده سینزور طرفندن صاتلورغه رخصت ایتلگان کتابلردن ۲۶کتابنی کافکاز سینزور اداره‌خانه‌سینه آلدرغانلر.

گیرمانیه‌ده بر کشینك اوچ‌یوز یولچی یورتورلك برهواکویه‌سی یاصاغانلغن، خبر بیره‌لر.

طرویسکیده داملاعبدالرحمن حضرت رحمانقولفده، ۴نچی‌مایده تنتو بولغانلغن خبر ایته‌لر.

پیتربورغ یانده طوروچی، گیرمانیه تبعه‌لرندن کورتس اسملی کشیگه ۱۹۰۹نچی یلده ۲۰۰ملك آقچه چغو سببلی عقلندن شاشقان بولغان. شول کشی ۷نچی مایده خاتونن ریۋولۋیرایله آتوب اوترگانده، داچه‌سینه اوت تورتوب، صوڭندن‌اوزن‌ده اوترگان.

اوتکانده‌استودینتلر آراسنده‌زاباستوفکه یاصاوغه قوتورتوده عیبله‌نوب، آدیس صودیبنی پالاتاسی طرفندن ایکی استودینت، تورلی مدتلرگه حبس‌قیلنورغه‌حکم ایتلدیلر.

۱۹۰۴نچی‌یل «امتریگوشچی» اسملی مینانوسدهلاك بولغان عسکریلر خاطره‌سی اوچون پیتربورغده پامه‌تنیك آچلدی. آچومجلسنده پادشاه حضرتلری، الوغ‌کنه‌زوکنه‌گینه‌لرده حاضر ایدی. مینانوسدن سلامت قوتلغان برکشیگه پادشاه‌حضرتلری اوزقولی ایله میدال طاقدی.

کییفده کریپستلر اشلی طورغان اینژینیرلر اداره‌سنده خیانتلر سیزلوسببلی برنیچه اینژینیروبرنیچه چینوۋنیك‌حکمگه بیرلگانلر.

روسیه‌نك غرب جنوبی طرفنده ایکی آیدن بیرلی یاغمورلر یوق. ایگنلر قوریلقدن ضررلانالر. قش صالقن بولو سببلی اوجملر هلاك‌بولغانلقدن، یاکادن صابان آشلغی چه‌چلگان.

کورسکیده اوطوچکین‌نك اوچقانن قاراو اوچون توبه‌گه منگان کشیلر توبه‌ییمرلوب توشو سببلی بیك قاتی ایمگه‌نگانلر. شفاخانه‌گه ییبه‌رلگان کشیلر یوزله‌ب بار.

ایمپیراتور برنچی پیتر وقتنده‌پیتربورغده مطبوعات چغا باشلاوغه ۲۰۰یل طولو سببلی، سینود مطبعه‌سنده یوبیلی یاصالدی.

آفستریه حدودندن چغارغه تله‌ب، صانچی صالداتلرغه آتقان ژارکف هم روۋیختر اسملی کشیلر آدیس‌نك حربی محکمه‌سی طرفندن اولم جزاسینه حکم ایتلگانلر.

یوقغه چغارورغه تییشلی بولغان کوپونلرنی اورلاوده عیبله‌نوب حکمگه بیرلگان کشیلرگه پیتربورغ صودیبنی پالاتاسنده حکم‌بولوب دورتسی بیشه‌ریلغه، برسی بریلغه آریستانتسکیگه، برسی ایکی یلغه حبسخانه‌گه یابلورغه حکم ایتلگانلر. برسی عیبسز طابلغان.

صاراتف اویه‌زنده، کلیوچی دیگان ییرده ایکی‌یوز یورط یانغان. اوت اچنده دورت کشی هلاك بولغان.

سیناتورلر تفتیشی روس یاپون صوغشن تیکشروب، شول وقتده ۱۲میلیون خیانت بولغاننی طابقانلر.

قزان خبرلری

شهردوماسی - شهردوماسینك ۱۰نچی مایده‌بولغان مجلسنده شهرنك تورلی‌کامیسیه لرینه اعضالر صایلاندی. مالیه کامیسیه‌سینه‌سلیمان آیطف، استیپانف، آریستوف هم‌عبدالله آپانایف، صناعت کامیسیه‌سینه فلاۋیدسکی، بوگدانف، دوبروۋین، عبدالله آپانایف، ابراهیم‌یحیی هم پیتوخوف؛ حفظ صحت کامیسیه‌سینه‌علییف؛ اورمان‌وبولونلر کامیسیه‌سینه گراوئرت ایله مارکو، باقچه‌لر کامیسیه‌سینه پیسارف، ژاراکسین هم فلاۋیدسکی؛ مکتبلر کامیسیه‌سینه‌مارکو، یانغنلرغه قارشی طورو کامیسیه‌سینه ژادین، آلیکسییف، ژاراکسین هم علییف؛ حقوق کامیسیه‌سینه‌زاروبین ایله کوتیلوف؛ تفتیش کامیسیه‌سینه مارکو، پیتکه‌نف هم تریتیاکوف انتخاب ایتلدیلر.

مجلسده آرچاقرنده روسلرنك قبرستانلرن قویماایله ئه‌یله‌ندرورگه کیره‌کلگی حقنده گلاسنیلردن ماناسه‌ین‌نك اعلامنامه‌سی طڭلانغاندن صوڭره تیمریولنی قزان آرقلی صالدرو حقنده اجتهادایته‌راوچون،

پیتربورغه دیپوتاتسیه ییبه‌رو مسئله‌سی مذاکره‌گه قویلدی. بایتاق مکالمه‌ومباحثه‌دن صوڭره شهر دوماسی دیپوتاتسیه ایله برگه پیتربورغه شهر رئیسی بیکیتفنی ییبه‌رورگه هم آنك یول‌مصارفینه ۵۰۰صوم آقچه تعیین قیلورغه قرار بیردی. شهرنك ۱۹۱۱نچی یل اوچون، اسمیته‌سی مالیه کامیسیه‌سی طرفندن قارالوب بته‌گانلکدن، دومامای آیی اچنده مصارفنی اوزغان بلغی اسمیته بوینچه طوتارغه رضالق کورسه‌تدی.

صوڭره اورمانلر کامیسیه‌سنده رئیس‌معاونی آپانایف جنابلرینك کیره‌کلی معلوماتنی آلور اوچون کیلگان‌وقتده‌شهراداره‌سینك‌صناعت شعبه‌سینه ییبه‌رله‌وی سببلی چقفان اختلاف‌مذاکره‌گه قویلدی. آپانایف جنابلری بوطوغریده نطق‌سویله‌ب، صناعت‌شعبه‌سینك رئیسی گالیشوف‌نك آندی معامله‌سینه ناراضیلغن اعلام‌قیلدی. باشقه گلاسنیلرده گالیشوف‌نك بوحقده قیلغان معامله‌سن حقسز طابدیلر هم‌شهر رئیسینه بونك اوچون، آپانایف‌دن عفو اوتنورگه کیڭاش بیردیلر. لکن‌شهر رئیسی بوخصوصده گالیشوف ایله سویله‌شمس بورون، عفو اوتنمه‌یه‌چگن سویله‌دی. شول آراده شهر اداره‌سی اعضالرندن پلیتنف صناعت شعبه‌سنده بولغان ترتیبسزلك‌اوچون، آپانایف جنابلرندن اعتذار طلب ایتکانلگن هم‌بوندن صوڭره آندی اشلرنك تکرار ایتلمه‌یه‌چگن‌اعلام‌قیلدی وشونك ایله نزاع بتکانگه حسابلاندی.

وفات - شهرنك برنیچه ییرنده آپتیکارسکی ماگازین طوتوچی کیشنیر بوکونلرده وفات بولدی. اول شهر دوماسنده گلاسنی ایدی. ایمدی آنك اورنینه گارتالوف گلاسنیلر فهرستینه حسابلاندی.

باتقان بالالر - ۱۱نچی مایده‌یاکابیسته یانده‌غی کولده باتقان اوناریاشلك ۲بالانك گاوده‌لرن ۴ آرشین تیره‌نلکدن طاوب آلغانلر. آنلرنك علاج‌الدین‌حسام‌الدینف، فیض‌الرحمن بدرالدینف هم ایۋان صالاۋیوف اسملی ایکانلکری معلوم بولغان.

ولایت زیمستواسی - گوبیرنسکوی صابرانیه‌نك غیرعادی جییلشی ۱۲نچی مایده باشلانغان ایدی. ۱۳نچی مایده تمام بولدی. مجلسده باریسی ۱۲قدر مسئله‌حقنده مذاکره‌بولدی. تیمریول مسئله‌سی کیڭاشکه قویلغان وقتده ولایت زیمستواسی قزان شهرینك یاکا یولنك مرکزنده بولووی حقنده اجتهاد ایته‌ر اوچون، پیتربورغه اوپراۋا رئیسی میلنیکفنی ییبه‌رورگه‌قرار بیردی. مجلسده زیمستوا اداره‌سی اعضالغینه لایش اویه‌زنده پیر خوجه‌لرندن ایلیین‌هم اسپاس اویه‌زنده پیر بیله‌وچی تیرینین، اوپراۋارئیسینه قائم‌مقام بولوب، آرصیباشف انتخاب ایتلدیلر. مجلسده قارالغان باشقه ماده‌لرنك تفصیلی کیله‌سی نومیرده یازلور.

تیمریول مسئله‌سی حقنده - سبرتیمریولن قزان آرقلی ییبه‌رو حقنده اجتهادایته‌ر اوچون، شهر دوماسی، ولایت‌زیمستواسی، بیرژا کامیتیتی هم هنرمندلر جمعیتی طرفندن پیتربورغه بارورغه صایلانغان وکیللر کیچه پیتربورغه سفر قیلدیلر. آنلر آنده‌وزیرلرنی کوروب، موسکۋا-قزان‌تیمریولی جمعیتینك لائحه‌سن وجودکه چغارو حقنده طرشاچقلر هم بوخصوصده پادشاه حضرتلرینه‌ده مراجعت ایته‌چکلر.

کچکنه فیلیه‌تون

سویله‌ندرو.

مقدمه

- مین جدیده‌ده توگل، قدیم‌ده توگل. لکن جدیدیلر ایله قدیمیلر آراسنده‌غی

متاع‌لری ایله‌ن سودا قیلغوچی‌لر میدانه کلدی علمالر طرفندن علم معرفت عقل وفکرلر یازلغان اثرلر ادبیات وتنبیهات‌لر یازلغان غزیته متاع‌لری صاتلمایه باشلادی. معنی‌لری یاشرلگان مصنفات ومؤلفاتلرنك قدرلری قالمادی. بلکه آنلر اورنی نه معنی‌لری آچلغان وسرلری چیشلگان کتاب‌لرغنه اوقلا باشلادی. شول انسانیت متاع‌لری اولان اثرلردن وکتاب‌لردن هیچ غیری نرسه قوشلماغان صاف بوغدای کبی غایت جیگل ره‌وشده صاف عربی‌العباره‌ده اولوب وبعضی‌لری هیچ‌غیری‌نرسه قاتشرلماغان صاف صولی کبی‌صرف‌ترکی العباره‌ده تألیف‌قیلنمش لردر. بوایکی تورلی اثرلر هر قایوسی اوزلرینك اهل‌لری عندنده‌غایت افاده‌لی وقدرلی وفهم‌لر اوچون بیك‌جیگل‌لریدر وهر ایکسنی اوزینك اهلی راحت‌لنوب اوقماقده ومؤلف‌لری اوچون دعاقیلمق‌ده لردر وشول‌اثرلر آراسنده بازارلرده‌ایك توبه‌ن بهاده یورگان صولی‌لی بورای کبی عرب‌دن وترکی قارماقارش برسوزی‌عربی وبرسوزی ترکی اولوب تألیف قیلنمش اثرلر واردر که بواثرلر مطبوعات‌عالمنده ایك‌قیمت‌سز وایك افاده‌سز آدم‌فهم‌لرگه ممکن اولماغان روشده تألیف قیلنمش‌لریدر. عجبا بواثرلرنك مؤلف‌لری‌ملت‌که خدمت قصدی ایلان اثرلرنی تألیف ایدر ایسه‌لر نه‌اوچون بوقدرلی صاراتاو متمهدی‌کبی برسوزعربچه وبرسوز ترکیچه قاتشدروب آدم فهم‌لمه‌سلك روشده اثرلرنی یازالر ئه‌لله‌بولار تفاخر قصدی‌ایلان اوزلرینك عربچه بلولرنی ملت‌که‌کورسه‌ته‌سی‌لری کیله‌می؟ئه‌لله‌سوزلگان‌سوزلری عربچه قاتشودن زینت‌لی اولوب کورنسن اوچون‌می ئه‌لله‌سوزلمش سوزلری‌نك خطالری بلنمسن‌کده سوزلرینك قویرق‌لرنی تورلی‌یاری بورغالاب‌خطادن‌قوتلوب قالو ممکن اولسون غرضی ایلان می؟ ئه‌لله تورلی‌چه بوطاب سویله‌گاچ خلق بولارنی بیگره‌ك عالم دیو ظن قیلسن‌لر اراده‌سی ایله‌ن می؟ یوق افندیلر خطا قیلاسز ملت‌طرفندن بویله‌اثرلرنی بوطاب تحریر ایدوچی‌لره رحمت‌ده‌یوق تحسین‌ده یوق. عالم‌ایکان‌دیب‌عجب‌لنوده یوق. الحاصل بونلره‌دورت‌لی‌نومرده‌یوق‌بیش‌لی‌نومر توشروگه‌ده یوق. ای تاتار محررلری ومؤلف‌لری اگر اثرلرکز ایله‌ن ملت‌گه فائده کیترونی امید قیلساکز تصنیفات وتألیفات‌لرگزده ممکن قدر صاف تاتارچه ایتدروب تحریر ایدرگه ویازارغه اجتهاد ایدگز وترك‌لشمش‌عرب‌سوزلرندن باشقه‌لرنی ممکن قدر اثرلرگزدن چغارغه طرشگز. ملا محمد باغدانی.